

2. GÎNJU, S. *Activități experiențiale: Științe cl.2-4*. Chișinău: UPS "Ion Creangă" (Garomonnd-Studio SRL), 2009. 57 p. ISBN 978-9975-4442-4-8.
3. GÎNJU, S., CARABET, N.; HAHEU, E. *Activități investigațional – practice de cunoaștere a naturii*. Chișinău: UPSC, 2012, p.120. ISBN 978-9975-4442-4-8
4. MOLINARIO, E. *From childhood nature experiences to adult pro-environmental behaviors: An explanatory model of sustainable food consumption*. *Environmental Education Research*, 26(8), 1137-1163 [citat 07.01.2023] online doi:10.1080/13504622.2020.1784851, 2020. ISSN 1350-4622.
5. SAMUELSSON, P. *Why we should begin early with ESD: The role of early childhood education*, *International Journal of Early Childhood*, 43(2), 103-118., [citat 07.01.2023] online doi:10.1007/s13158-011-0034-x, 2011. ISSN 0020-7187.
6. SOBEL, D., *Foreword*. In: Meier, D.R. and Sisk-Hilton, S. (Eds.), *Nature education with young children integrating inquiry and practice* (pp. Xiii-xvi; 2nd edn). New York: Routledge, 2020. ISBN 978-04290-288-8-5.
7. КОДЖАСПИРОВА, Г. М., Коджаспиров А. Ю. Педагогический словарь. Москва-Ростов-на-Дону: МарТ, 2005. 448 с. ISBN 5-241-00477-4.
8. ПОДДЪЯКОВ, А.Н. Развитие исследовательской инициативности в детском возрасте. Дис. д-ра психол. наук. М.: Ф-т психологии МГУ, 2001.
9. ПОЛЯКОВА, М.Н. Развитие познавательно-исследовательского поведения у детей дошкольного возраста. В: Сборник материалов Ежегодной международной научно-практической конференции «Воспитание и обучение детей младшего возраста», 2015. [citat 20.04.2023]. Disponibil: file:///C:/Users/User/Downloads/razvitie-poznavatelno-issledovatelnskogo-povedeniya-u-detey-doshkolnogo -vo zrasta.pdf.
10. СЕМЕНОВА, Н.А. Формирование исследовательских умений младших школьников: Автореферат дисс. канд. пед. наук: 13.00.01. Томск, 2007. 22 p. Disponibil: <https://www.dissercat.com/content/formirovanie-issledovatelstikh-umenii-mladshikhshkolnikov/read>

CZU:373.67

ASPECTE ALE EDUCAȚIEI ARTISTICE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL CONTEMPORAN

Todirișcă Larisa
UPSC „Ion Creangă”
(România)

ORCID: 0009-0003-5648-6310

Adnotare

Educația artistică trece printr-o schimbare cauzată de pătrunderea tehnologiei în toate domeniile. Accesul la cultură este major, dar nu și îndrumat. Publicitatea, în toate formele sale, devine formator de gust estetic, de aceea se solicită o abordare mult mai atentă a educației artistice de la cea mai fragedă vârstă.

Cuvinte-cheie: artă, estetică, educație artistică, educație estetică, creativitate.

Annotation

Art education is undergoing a change caused by the penetration of technology in all fields. Access to culture is major, but not guided. Advertising, in all its forms, becomes a formator of aesthetic taste, therefore a much more careful approach to artistic education is required from the earliest age.

Keywords: art, aesthetics, art education, aesthetic education, creativity.

„Frumusețea va salva lumea!” profetea un iubit personaj creat de Dostoievski pentru a prezenta cititorilor un model de maximă moralitate și frumusețe sufletească, în romanul „Idiotul”. Cu atât mai mult cu cât în cultura tradițională românească binele și frumosul sunt categorii etnoestetice similare.

Educația estetică, ca latură a educației, îndeplinește multiple funcții educative, exercitând o acțiune multilaterală asupra dezvoltării personalității, urmărind dezvoltarea capacității de percepere și înțelegere corectă a frumosului din realitate, formarea conștiinței estetice, a gustului și simțului estetic, înțelegerea necesității și oferirea posibilității de a participa la crearea frumosului în artă și în viață. Efectele pozitive ale educației estetice vizează calitatea procesului de socializare a copiilor, dezvoltarea competențelor din sfera socio-morală, dezvoltarea intelectuală, afectivă, motivațională, volitivă și creativă, organizarea plăcută și eficientă a timpului liber prin stimularea inițiativelor în practicarea artelor. Schimbările apărute în lumea contemporană, progresele în domeniul științei, tehnicii și artei, urbanizarea și industrializarea accentuată, informatizarea au influențat și esteticul, care a pătruns în toate domeniile vieții și activității umane. Aceste legi ale esteticului sunt afectate, redefinite de schimbările mai sus prezentate.

„Vreau să predau pentru că simt dorința de a ajuta oamenii și simt că predarea este cel mai bun mod în care îmi pot îndeplini această dorință. Vreau să predau arta în mod special pentru că îmi place și cred cu adevărat că este important să predau. Vreau să împărtășesc dragostea mea pentru artă și, sperăm, să formez o dragoste sau o apreciere pentru artă în cadrul studenților mei. În plus, cred că educația în sine este piatra de temelie a unei societăți bine funcționale și cred că arta are un rol semnificativ în modelarea societăților și culturilor noastre.” Afirma Jeanna Jerde-profesor arte în USA. Educația stă la baza unei societăți civilizate. Prin educație, oamenii învață abilitățile de bază necesare pentru a rezista în societatea de astăzi. În cele din urmă, educația, în special educația artistică, încurajează și se bazează pe abilitățile creative ale oamenilor. Această creativitate și cunoaștere a trecutului este cea care creează inovatorii care vor modela viitorul.

Este important să se predea arta din mai multe motive. În primul rând, arta transmite multe abilități importante de viață, cum ar fi importanța muncii asidue, a luării deciziilor, a dedicării și a demnității personale. Artă îi învață pe elevi bucuria și satisfacția care vine dintr-o meserie bine făcută. Se vor încuraja elevii să muncească din greu pentru a produce cea mai înaltă calitate a artei și se va discuta despre moduri în care această muncă grea și dăruire pentru a crea un produs de calitate pot fi transferate în multe situații diferite în viață. De asemenea, procesul de creare a artei este plin de alegeri subiective, ceea ce indică faptul că este, de asemenea, impregnat de un proces decizional constant. Cursanții vor învăța să facă propriile alegeri și, apoi, să reflecteze asupra alegerilor pe care le-au făcut. În cele din urmă, arta a apărut din necesitate de desăvârșire spirituală, socială; printr-o critică constructivă constantă, elevii vor analiza și identifica domeniile de calitate și domeniile pe care le-ar putea îmbunătăți în arta lor.

În plus, arta îi învață pe oameni cum să se exprime sănătos și eficient vizual și verbal. Artă poate fi adesea terapeutică și are capacitatea de a exprima ceea ce nu se poate spune. "Artele fac viu faptul că nici cuvintele în forma lor literală, nici numerele nu epuizează ceea ce putem ști" conchide Eisner. Artă învață că limbajul nu satisface pe deplin cunoașterea. Elevii cu educație artistică vor întâlni mai multe sarcini de gândire critică și de rezolvare creativă a problemelor, ceea ce îi va determina să învețe că problemele pot avea mai multe soluții. Aceste

probleme pot fi rezolvate prin procesul de manipulare a unei forme vizuale sau a unei exprimări verbale. Această expresie verbală va fi adesea sub forma unei interpretări, descrieri sau analize a unei opere de artă. Studiul artei îi învață, de asemenea, pe oameni modul de interpretare a culturii vizuale în creștere rapidă. Limbajul vizual este impregnat în cultura actuală și crește rapid în efectul său asupra alegerilor și stilului de viață. După ce părăsesc sala de clasă, elevii vor avea abilitățile de a interpreta și utiliza limbajul vizual, ceea ce le va oferi, la rândul său, o putere vitală asupra influenței publicității, atât de importantă astăzi.

În cele din urmă, educația artistică poate insufla elevilor o mai bună înțelegere a valorilor și capacitatea de a face alegeri morale. Prin "studiul artei multor meleaguri și popoare, ne expunem studenții la exprimarea unei game largi de valori și preocupări umane." afirmă Aliona Brițki în *Didactica educației plastice*. Sensibilizăm elevii la faptul că valorile modelează toate eforturile umane și că imaginile vizuale le pot afecta alegerile de valoare personală. Tuturor ar trebui să li se ofere ocazia de a vedea cum arta poate exprima cele mai înalte aspirații ale spiritului uman. Din această temelie credem că vor fi într-o poziție mai bună pentru a alege ceea ce este bine și bine." „Aspir să-i îndemn pe elevii mei să ia în considerare propriile valori, credințe și emoții și să creeze artă care să le reflecte sincer. Această introspecție îi va ajuta să înțeleagă mai bine propria perspectivă asupra lumii” afirma Eisner.

În general, educația artistică influențează viața celor de studiază într-un mod pozitiv, cultivând abilitățile unice ale fiecărui elev, stimulându-le creativitatea și abilitățile de gândire critică și predând abilități din viața reală, cum ar fi munca grea, luarea deciziilor, dedicarea și determinarea personală.

Educația artistică- acesta este procesul de stăpânire și însușire de către o persoană a culturii artistice a poporului, una dintre cele mai importante modalități de dezvoltare și modelare a unei personalități integrale, a spiritualității acesteia, a individualității creatoare a bogăției intelectuale și emoționale. O componentă necesară a aspectelor estetice, pedagogice și psihologice este istoria educației artistice, care studiază dinamica dezvoltării acestui fenomen în diverse intervale de timp.

După Sorin Cristea, „definirea conceptului pedagogic de educație artistică implică valorificarea, la un nivel de referință specific, a modelului global de analiză a educației estetice, interpretată ca și conținut general al educației, în interdependență permanentă cu celelalte conținuturi generale ale educației (educația morală, educația științifică, educația tehnologică, educația psihofizică)”.

Conceptul filozofic de frumos „constituie proprietatea a ceea ce face obiectul experienței estetice”, în general, a celei determinată de contactul senzorial și rațional cu arta. Evoluția istorică a conceptului filozofic/estetic de frumos explică importanța educației artistice la nivelul societății (premoderne, moderne, postmoderne) ca dimensiune valorică a conștiinței individuale a unei personalități umane activă în raporturile sale cu lumea și cu sine.

Obiectivele educației artistice pot fi identificate la două niveluri de referință. Se evidențiază:

- Obiectivul general – formarea-dezvoltarea conștiinței artistice a personalității umane, ca dimensiune fundamentală a conștiinței estetice, necesară la nivel individual și social;

- Obiectivele specifice: a) *formarea-dezvoltarea conștiinței artistice teoretice* (capacități cognitive/reprezentări, noțiuni, judecăți, raționamente artistice; capacități afective, motivaționale și caracteriale artistice – necesare pentru însușirea și interiorizarea normelor

artistice); b) *formarea-dezvoltarea conștiinței artistice practice* (depinderi, obișnuințe, atitudini, aptitudini artistice) – realizabile în context pedagogic formal (educația prin: literatură, arte plastice, muzică) și nonformal (prin activități extrașcolare, cu deschidere spre toate cele „șapte arte”).

Realizarea obiectivelor specifice ale educației artistice permite dobândirea unor competențe estetice importante pentru formarea-dezvoltarea personalității elevului, în general: a) receptivitatea artistică (la nivel de sensibilitate, gândire, conduită artistică); b) motivarea artistică (la nivel de interese și convingeri artistice, intrinseci, probate în diferite situații școlare și extrașcolare); c) creativitatea artistică

Principalele probleme cu care confruntă educația artistică sunt conservarea patrimoniului culturii - o sarcină strategică a politicii culturale de stat, determinarea trăsăturilor specifice artelor contribuind la păstrarea și transmiterea diferitelor tradiții în condițiile culturii artistice moderne și determinarea mecanismului de includere a tradiției în condițiile culturii artistice moderne.

Educația artistică presupune trei niveluri: formarea unei atitudini față de cultură, formarea nevoii unei comunicări artistice prin intermediul operelor de artă și formarea deprinderilor de activitate artistică independentă.

Pentru fiecare etapă a educației artistice, unele dintre aspectele acesteia acționează ca dominante, conducătoare, în timp ce altele - ca suplimentare și însoțitoare, iar aici joacă un rol important caracteristicile vârstei. La nivel preșcolar, rolul principal este jucat de formarea unei atitudini estetice față de lumea înconjurătoare. La școala primară se formează competențele de bază, se dobândesc informațiile proprii primare, aptitudinile artistice și practice ale copilului. La liceu adolescenții stăpânesc limbajul diferitelor tipuri de artă, ceea ce le oferă posibilitatea de a înțelege în mod independent operele de artă și, de asemenea, creează premisele pentru propria activitate artistică. La instituții de învățământ de specialitate tinerii ajung la o autoidentificare socio-culturală, realizând apartenența la un anumit strat cultural cu ideile și gusturile artistice și estetice deosebite, pe baza cărora se formează anumite priorități în propria lor activitate artistică.

Rolul educației estetice în formarea personalității elevilor este insuficient conștientizat, prioritățile tehnologice excluzând, aparent, aspectul dezvoltării competențelor artistice.

Capacitatea de receptare a frumosului se bazează pe particularitățile native, pe fondul cărora se formează simțul și gustul estetic, la care se adaugă orientarea în cultura estetică. Această acțiune constă în îmbogățirea culturii generale cu cunoștințe, sub formă de reprezentări, noțiuni, teorii din sfera artei. Cultivarea estetică presupune și contactul direct și sistematic cu esteticul, realizat printr-un exercițiu de receptare, desfășurat sub îndrumarea unei persoane avizate. Așadar, receptarea esteticului este accesibilă oricui, chiar și celui care nu va crea niciodată, dar sunt necesare pregătirea și sprijinul sistematic.

Spre deosebire de capacitatea de receptare, competența de a aprecia frumosul se formează mai greu întrucât implică însușirea criteriilor de apreciere și unificarea acestora cu simțul și gustul estetic în judecată estetică, dar este accesibilă tuturor oamenilor, indiferent dacă vor deveni sau nu creatori. Este importantă însușirea criteriilor de apreciere pertinente, pentru a realiza o apreciere corectă.

Atitudinea estetică, concretizată prin conservarea și valorificarea esteticului în propria viață, este dependentă de formarea capacității de receptare și apreciere a esteticului. Pe lângă

simț, gust estetic, stăpânirea temeinică a criteriilor de apreciere, este necesară și o experiență estetică remarcabilă.

Este bine știut faptul că fiecare popor sau etnie, pe lângă realizările tehnice, deține realizări remarcabile în domeniul estetic, acestea reprezintă identitatea culturală a aceluia popor între alte culturi. Educația estetică asigură comunicarea între civilizații, etnii, popoare, generații diferite, așadar, integrarea culturală a individului în umanitate.

În învățământul primar, educația estetică se realizează prin intermediul tuturor disciplinelor școlare, dar contribuția acestora este inegală. Ea depinde de specificul și conținutul obiectului de învățământ, precum și de disponibilitatea profesorului de a valorifica frumosul din orice conținut predat.

Educației artistico-plastice îi revine rolul de a îndruma copilul în vederea dezvoltării capacității de a comunica, stimularea gândirii autonome și a potențialului creativ, al intuiției și al imaginației. Se știe că noțiunile teoretice însușite, precum și deprinderile de activitate independentă practică sunt fixate prin imagini artistice.

Limbajul artelor plastice are un rol social foarte important, influențând personalitatea umană. Pentru majoritatea oamenilor gândirea artistică și cea rațională se împletesc într-o formă echilibrată, însă la unii poate predomină gândirea concret intuitivă. Emoțiile și sentimentele, ca reacții față de fenomenele care le provoacă, pot trezi în fiecare om sensibilitatea estetică, ducând la aprecieri fie pozitive, fie negative.

Educația literară urmărește cunoașterea, prețuirea, înfăptuirea esteticului din arta cuvântului, înfrumusețarea vorbirii și exprimării scrise. Este bineștiut faptul că într-o operă literară se îmbină armonios valorile estetice cu cele etice.

Muzica reprezintă exprimarea ideilor și sentimentelor prin mijlocirea sunetelor muzicale, contribuind la dezvoltarea unor sentimente estetice care sprijină dezvoltarea intelectuală a copiilor. Prin urmare, este important ca educația muzicală să se înceapă de la vârsta preșcolară.

Educația estetică are o puternică influență asupra dezvoltării personalității prin trăirile afective în fața operelor artistice, în contemplarea peisajelor naturii, în observarea a tot ce este corect și frumos, în comportarea și activitatea celor din jur. Totodată asigură condiții propice pentru stimularea și promovarea creativității în toate domeniile de activitate, inclusiv în munca de învățare.

Bibliografie

1. CRISTEA, S. *Educația estetică în EX LIBRIS* https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/53393
2. EISNER, E. *Artele și crearea minții*, În capitolul 4, *Ce învață artele și cum arată.* (pp. 70-92). Yale University Press. 2002
3. GORAȘ-POSTICĂ, V. *Formarea culturii artistic-estetice la elevii claselor primare: abordări pedagogice integrate în Ex LIBRIS* https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/134814
4. VĂIDEANU, G., *Cultura estetică școlară*, E.D.P., București, 1997.